

P. 11. 222

Nu se împru-
mută acasă.

CERNĂUȚI - PIATRA-NEAMȚ

An. XII 1941

MIHAI EMINESCU

19

Lămuriri pentru opera și viața lui Eminescu

Director: LECA MORARIU

Secretar de redacție: OCTAVIA LUPU-MORARIU

19

28/688

*Am primit în alăturare
admirabilele poezii nouă
a lui Eminescu. Ideea
este luată dintr'un discurs
al meu; dar cu formă
frumoasă!*

Scrisoare inedită a lui T. Maiorescu

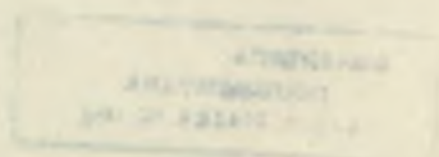
BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL PIATRA NEAMȚ

Redacția și Administrația: București VI, strada Negel, Nr. 53

05.8

Everett

Korleau

MIHAI EMINESCU

191

BULETINUL

„MIHAI EMINESCU”

CERNĂUȚI — PIATRA-NEAMȚ

— ANUL XII, 1941 —

CUPRINSUL :

ARTICOLE:

- G. T. Kirileanu Maiorescu despre Eminescu
Gh. Bogdan-Duică Scenă la Viena
EMINESCU Politice
Eufrosina Popescu Scrisoare (1866)
Augustin Z. N. Pop Despre „albul munte“
Aurel Vasiliu Iarăși o ediție cu pretenții !...
Leca Morariu Dela Eminescu la N. Gane
Gh. Bogdan-Duică Un necrolog de Eminescu
G. T. Kirileanu Maiorescu despre Eminescu
G. T. Kirileanu Eminescu despre Maiorescu
G. T. Kirileanu Ediții nouă a scrierilor lui Eminescu
G. T. K. Despre poezia lui Emin. „La Steaua“
G. T. K. Din manuscrisele lui Eminescu

MULTE ȘI MĂRUNTE

- Aurel A. Mureșianu Teodor Nica (1846-1930)
Octavia Lupu-Morariu „Eminescu și sexul frumos“
Gh. Bogdan-Duică Dumitru Sfura ; — Alecsandri —
Vegezzi Ruscala
Leca Morariu Bucovineni pela cele școli transil-
vane ; — Eminescu, Român de
pretutindeni ; — Ediție ieftină ; —
Aceași tradițională dezorientare !...

ILUSTRAȚII :

- Scrisoare a lui T. Maiorescu despre Eminescu ; — Eminescu și
Eliza ; — Teodor Nica ; — Autogramă a lui T. Nica.

MIHAI EMINESCU

19

Lămuriri pentru opera și viața lui Eminescu

Director : LECA MORARIU

Secretar de redacție : OCTAVIA LUPU-MORARIU

19

Maiorescu despre Eminescu

Între scrisorile lui Titu Maiorescu către sora sa Emilia sânt câteva în legătură cu boala și moartea lui Eminescu. Unele au fost publicate în „Convorbiri Literare” precum și în *Studii și Documente Literare* de I. E. Torouțiu.

Data aceasta publicăm încă trei scrisori, dintre care cea din 4/16 Nov. 1886 cuprinde următoarele rânduri privitoare la geneza unei poezii a lui Eminescu :

„Îți trimit în alăturare admirabila poezie nouă a lui Eminescu. Ideea este luată dintr'un discurs al meu ; dar ce formă frumoasă !”

Îți trimit în alăturare
admirabila poezie nouă
a lui Eminescu. Ideea
este luată dintr'un discurs
al meu ; dar ce formă
frumoasă !

Cred că este vorba de poezia „La Steaua”, publicată în *Convorbiri Literare* din 1 Dec. 1886. Nu știu însă care să fie discursul lui T. M. pomenit aici. În Discursurile Parlamentare n'am găsit nimic în ce privește ideea din această poezie. Poate că o fi vreun discurs politic sau cultural rostit de Maiorescu în afară de Parlament, dar eu trăind departe de București nu sânt în măsură a cerceta colecțiile de ziare ale timpului. Vor face-o aceasta cercetătorii mai tineri...

A doua scrisoare din 4/16 Iunie 1887 cuprinde informații despre adunarea și întrebuintarea unei sume de bani pentru ajutorul lui Eminescu în timpul bolii sale. Avem astfel încă o dovadă cât de nedrepte au fost și sânt bârfirile celor ce invinovătesc pe T. M. că n'a purtat de grijă la greutatea materiale ale bolii lui Eminescu.

In a treia scrisoare din 21 Iunie 1889 T. M. face descrierea mișcătoare a inmormântării lui Eminescu.

Piatra-Neamț

Gh. T. Kirileanu

I

București, Marți 4/16 Nov. 1886.

Emilio dragă,

Eu am să plec de aici deja poimăine Joi sara, pentru a fi cu o zi mai nainte în Iași, adică Vineri la 1, ca să pot vorbi cu Creditul Urban; căci Sâmbătă e serbătoare.

Călătoria Ta cea grea la București nu va fi bine să o faci cu mine, ori cât de preferabil mi-ar fi fost mie să călătorim împreună. Căci presupun, că Tu nu poți consacra mai mult de 5 zile.

Însă Curtea (cu Livia) nu e sigur că va fi în București de cât pe la 15 Oct. (*) Eu însă mă 'ntorc din Iași la 10 Oct. (*). Va să zică, dacă au dispărut corii din scoala Ta și poți veni, aranjază-te ca să pleci din Iași pe la 15/27 Noemvrie.

Îți trimit în alăturare admirabila poezie nouă a lui Eminescu. Ideea este luată dintr'un discurs al meu; dar ce formă frumoasă!

Broșura asta o vinde Poliția pe la gară cu 10 bani. C'est rouge! Dar vezi, ce teamă trebuie să aibă Guvernul de mine pentru a mă combate cu atâta stăruință. Eu am și scris răspunsul. Va apărea Joi la 2 ore în „Romania Liberă“. Ți-l aduc la Iași.

La revedere

Titu

II

București, Joi 4/16 Iunie 1887

Emilio dragă,

Bravo cu Eminescu! 825 frci întrec toate așteptările. Presupunând că se plătește servitorului, care păzește pe Eminescu, câte 50 fr. pe lună, e asigurat pe un an, și mai rămân vr'o 200 frci pentru tutunul poetului. Rauch ist alles irdische Dasein.

Numai de nu i-ar mânca soru=sa paralele, faimoasa Henrietta Frate=său, Căpitanul Eminowitz, a profitat de boala poetului pentru

(*) Evidentă greșală. Trebuia: Nov., deoarece scrisoarea e din 4/16 Nov.

a'i fura ceasornicul de aur. Aceasta este singura uşurare ce a adus-o situaţiunii.

Cu Creditul Urban e poate mai bine aşa. După declararea, fie şi verbală, dar formală, a lui Gheorghiu către Stravolca şi către mine, nu se mai poate retrage; şi dacă regularea plăţilor din partea Ta se mai amână, poate până sfirşeşti cu creditorii, aceasta te aranjază, în actuala Ta greutate financiară.

Deseară ultima prelecţiune din Logică, Sâmbătă ultima din Istoria Filosofiei contimpurane. Incep a resufla în toare privirile.

A propoz de drumul nostru. Aneta mi-a mărturisit, că făcuse un mic complot cu Tine pentru Würzburg, adecă pentru ca să merg şi eu cu ocasiunea Ta să'nui supui urechile introspecţiunii la Tröltchsh. Dar Te rog, nu aceasta să Te facă să stăruieşti în mergerea la Würzburg, dacă de altminteri ai găsi mai cumiŃe propunerea din scrisoarea mea de alaltăieri. Căci în ceea ce priveşte urechile mele, eu am să mă arăt la Viena lui Gruber sau lui Politzer. Tu ştii, că eu nu mă atlu într'un cas extra-ordinar. Pentru ce am eu, este destul de bun şi Gruber. E vorba mai mult de obicinuita precauţiune a unui om cu auzul pe jumătate.

Aşa dar scrie-mi, Te rog, despre planul nostru de drum fără preocuparea cu Würzburg.

Titu

Salutări D-relor Conta şi Startilat — sau -lescu ?

III

Bucureşti, $\frac{21 \text{ Iunie}}{3 \text{ Iulie}}$ 1889.

Emilio dragă,

În Biserica Sf. Gheorghe—nou cosciugul deschis al lui Eminescu era încins cu crengi de tei, în amintirea poeziilor lui parfumate cu flori de tei. Am rupt o frunză de la cosciug şi pentru tine şi ţi-o trimit aici. Sub bandă primeşti şi un număr din „Constituţionalul“ cu descrierea îngropării. Articolul „În Nirvana“ e de Caragiali.

Când am însoţit pe jos, cu capetele goale, pe Eminescu de la biserică prin Bulevard până la cimitirul Belu, Rosetti, Mandrea, Laurianu, Mihăilescu, Eu, Anicuţa şi vro 600 de şcolari şi studenţi (admirabilul cor vocal de la Mitropolie era singura pompă), era vremea acoperită, liniştită, nu vânt, nu zgomot, câteva picături de ploae, vro 5 minute, apoi iar bine; cortegiul a pornit din biserică pe la 6 ore,

a sosit la cimitir pe la 7¼. S'a luat de la Primărie un mormânt de veci pentru el; e ceva mai în fund la dreapta de la tata. Din întâmplare un mare copac de tei e în apropiere. Pentru grilaj și o piatră pentru mormânt (eu cred o *mare* stâncă brută de marmoră cenușie, cu o singură parte netezită, pe care să fie inscripția Mih. Eminescu și poate 4 versuri ale lui, și un tei în lăuntru grilajului); se vor face subscripții. Părerea mea este de 50 bani, pentru ca toți școlarii, și din Transilvania, să contribue.

Sâmbătă sara s'a înmormântat Eminescu. A doua zi Duminică dela 11⁰ 25' până la 12 ore de amiază mi s'a făcut mie din nou o operație la un mai mare aterom pe cap (celălalt fusese operat de Kremnitz în Aprilie 1883). D-r Drăghiescu și D-r Andronescu asistent au operat, fără chloroform, dar cu injecție de cocaină în aterom și cu refrigerare de eter, așa încât n'am simțit mai de loc durere. De atunci capul îmi este legat, nu ies din casă, deabia mâine se va desface bandajul de Duminecă pentru a se vedea, dacă se face vindecarea „per primam intentionem“.

În orice cas stau acasă până la 1/13 Iulie. Dacă a trecut rana, mergem apoi la Kissingen pe 2 săptămâni.

Titu.

Scenă la Viena *)

Poetul și-o fetiță care — nu-i Româncă. Dânsa scrie primele cuvinte, în caietul lui. Dânsul, în rândul al doilea, corectează: *Mein lieber Herr.*

Apoi iarăși dânsa, după dictat (desigur) :

*Dute dute nai mai fi dragă băețali să nam di cini dori
cîci di cini am dorit s'a dus și na mai vinit*

Elida

Exercițiul continuă :

*Continește inimioara vă rog puțin să continiț videț că
me-am ișit din mintii va rog să vă milostiviț...*

*) Din studiile lui G. Bogdan-Duică, păstrate (cu toată năpraznica invazie din lunie 1940...) în mapa redacției noastre!...

Ștersăturile după *Elida* desfințau, probabil, numele familiar: *Grosser* (?).

maine la
 Măi, lăsați-mă
 T. V.
 Tute tute năi măr p
 Tragi lăstăle să-mă în Te
 ni dori cici de cine am Dorit
 sa dăș penamăi sînă
 Elida
 Cante năste inimă să năcag
 pînă să cantă nă dă
 în mără iset din mără
 Că pînă se nă mără
 A. R.
 mără năcag

Elisa Reizinger Grosser este, doar, pomenită în acelaș manuscris 2291, fila 11. De-o *Eliză* vorbește și T. V. Ștefanelli, privitor la Viena (*Amintiri despre Eminescu* 1914, 84 și 86). Să fie oare aceeași?

Oricine va fi fost, *el* dicta două cantece de cele învățate în epoca lui la Iorgu Caragiale. Se pricepea și la alde=acestea poetul finerel !...

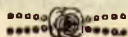
Cântecelul prim îl găsim și 'n *Dorulu* lui Socec (aranjat și cules de H. C. Wartha) 1874, broș. II, pag. 29 :

Du-te, du-te n'ai mai fi,
 Dragă băețele,
 Să n'am de cine dori,
 Dragă băețele.
 Că de cine am dorit
 S'a dus și n'a mai venit.
 Plângeți, ochi și lăcrămați,
 Că voi sunteți vinovați,
 Ce vedeți nu mai uitați.

De când puiul m'a lăsat
 Pieptul mi s'a 'nveninat ;
 Blestema-te-ar Dumnezeu
 Nici mai bine, nici mai rău
 Decât cum oi zice eu :
 Să n'ai parte de-altă fată
 Până ce-i intra în groapă.

(Din gura lăutarilor)

Gh. Bogdan-Duică

P o l i t i c e *)

(Și, parțial, actuale... ?)

1

Din manuscriptul 2286, f. 24 :

„Der Staat ist wie jeder Organismus ein Kräftencompromiss mit einem Schwerpunkt. Jede Änderung der *Constitution* [und es gibt nur eine, mag sie nun geschrieben oder ungeschrieben sein] ist eine Verschiebung dieses Schwerpunkts auf die Träger einer Kraft, welche bis jetzt secundär gewesen, jetzt zur ersten und bestimmenden wird. So ist die monarchisch=constitutionelle diejenige des Mittelstandes. Ein falscher Schwerpunkt ist eine willkürlich octroirte Constitution, z. B. die *rumänische*“.

2

„În realitate, în noaptea în care Carada și C. A. Rosetti, două venituri orientale, au pus la cale textul *constituției* actuale, s'a ucis *principiul monarhie* în România — au murit pentru totdeauna Mircea Bătrânul și Ștefan cel Mare“.

(Timpul 1882, N-rul 266)

3

Din manuscriptul 2288, f. 10 :

„Moralitatea e pentru suflete identică cu sănătatea pentru trup.
— Un popor imoral e fizic nesănătos sau degenerat“.

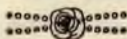
(De prin anii 1875-1876 ?)

4

„Moldova și Țara-românească, peste 25 ani, e 'n pericol de a deveni prada celei întâi puteri străine care ar garanta populațiunii *măcar viața fizică* în contra *lipitorilor* cari o sug și o degradează“.

(Timpul 1881, N-rul 148)

M. Eminescu

*) Pentru conformitate: Gh. Bogdan-Duică.

O scrisoare a Eufrosinei Popescu *)

I

Pentru a-i aprecia sufletul Popeștii, în lipsă de alte documente, reproduc o scrisoare publicată în „Românul” din 1866, p. 788.

Gh. B. D.

II

Domnule Redactore,

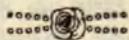
La reprezentațiunile piesei *Paharul cu apă* am aflat cu mirare că mai multe persoane din public s’ar fi măhnit (unii zic indignat) că, la finele spectacolului, când acele persoane binevoitoare au chemat pe actori afară, nu au eșit eu cu dumnialor, la rapelul de: *toți! toți!*

Cerând respectuos scuze, îmi ieau permisiunea de a răspunde: 1. că în cuvântul *toți* nu puteam ști dacă trebuie să mă cuprind și eu; un *sentiment de modestie*, mă făcea să mă îndoiesc oarecum dacă acea onoare mi se atribuia și mie. Al 2-lea și mai cu seamă, știți prea bine că un *artist de oarecare importanță* dorește a primi pe persoana lui blamul sau aplaudul publicului, după cum și *respunderea* lui e personală.

D-le redactore, sânt foarte geloasă de *favoarele publicului meu și țin prea mult ca să știu partea care mi se adrese mie personal*. Sânt cunoscută îndestul în teatrul român, ca să am dreptul a mă bucura de-o recompensă nominală. Voiu crede dar a lipsi de respect publicului și mie dacă m’aș prezenta la cuvântul *toți*; și voiu fi totdeauna *adânc recunoscătoare* de câte ori voiu fi atât de *periclită*, ca să meritez și eu rapelul binevoitorului nostru public cu numele și persoana mea. Această recompensă e cu atât mai prețioasă, că e singurul preț ce primim în spinoasa noastră carieră.

Cu rugămintele mele ca să binevoiți a publica această a mea epistolă, primiți d-le redactore, încredințarea sentimentelor mele de stimă și de devotament.

E. Popesco

*) Din studiile lui G. Bogdan-Duică, păstrate (cu toată ticăloasa invazie..., decorată..., din Iunie 1940) în mapa redacției lui „Mihai Eminescu”.

Despre „albul munte“

Contribuții eminescene

Împăcarea cu sine prin moarte, într'o natură foarte aproape de zei, de seninul veșnic, natură adormită și ritual aleasă de budiști pe *crestele albe și tăcute...*

Iată, după Gh. Bogdan-Duică, înțelesul concordant pentru stihurile din dedicația „*Amicului F (ilimon) I (lea)*“ :

Voiu, când mi-or duce ingerii sei
Palida-mi umbră în *albul munte*,
Să-mi pui cununa pe a mea frunte
Și să-mi pui lira la căpătâi.

Mereu întrebător, dânsul propunea în postscriptul din Buletinul „Mihai Eminescu“, An. III 1932, p. 59, după răsfoiri ipotetice prin Lenormant, *Histoire ancienne de l'Orient*, V, Walheim da Fonseca, *Mythologie des alten Indiens*, Benfey, *Indien*, M. Winternitz, *Geschichte der indischen Litteratur*, I, identificarea toponimică : *albul munte* = *Kailasa*, muntele din *Mahabharata*. Și desvolta, câteva rânduri mai jos, prin alte note complementare, scoase din Fr. Creuzer, *Symbolik und Mythologie*, I. și Karl Ritter, *Die Erdkunde von Asien*, I (*Kailasa* „*strălucește ca sclipiciul cel mai luminat al oglinzilor ; este o privesc de dumnezească, vârfulurile-i se ivesc de departe ca florile albe de lotus, ca un zâmbet al lui Siva sau Mahadava, mare zeu*“).

Întregesc : *Kailasa*, pe care pioșenia bătrânilor arăta, ca văzuți cu ochii pământului, pe Siva și Pârvați — Legenda lui Jalandhara spune că Siva era aici cercetat de Indra și de alte divinități — stăruiește până astăzi cu același nume (6715 m.) în lanțul de munți din sud-vestul Tibetului (Dr. Konrad Frenzel, *Andrees Handatlas*, 1937 Bielefeld und Leipzig, pl. 76).

Nu este însă singura creastă păstrată de amintirea mitologiei budiste ca așezare zeiască sau pentru oameni de repaos visat.

În J. Sion, *Géographie universelle publiée sous la direction de P. Vidal de la Blanche et L. Gallois*, Tome IX (*Asie des Moussons*), *Première partie*, 1928, se dau interesante referințe (pp. 54, 62, 190, 191, 198, 203, 205, 206, pl. XXXV) asupra muntelui *Fuji-yama* (Fuji-san).

Cel mai înalt munte (3.780 m.) al insulelor nipone, pe litoralul Pacificului, aproape de Yokohama, este lăcașul unui vulcan stins (de

la 1708) la poalele căruia stau încremenite lacuri și păduri dese. Înălțimile Fuji-yamei sunt *albe*, zăpezite până 'n Iulie, ceea ce le dă înfățișarea de *munte alb*, cum au și intrat, până la convenționalism, în stampa japoneză.

Muntele acesta, cu zeități primordiale Sengen-Sama, se cinstiște deosebit și se cunosc „mii de legende populare în legătură cu creștele și vulcanii“. Aici „se divinizează zeitățile budiste și forțele naturii“, ce trebuie chemate îndurătoare prin rugăciune. Morminte așdănci ascund trupuri învrednicite cu înhumare pe Fuji-yama, *muntele alb și sfânt*.

Alte înălțimi spre care orientul a îndreptat, timp de milenii, închipuirea, ascultarea smerită și nădejdea ajutorinței mitice, se cunosc a fi :

Muntele Meru ¹⁾, centru al existenței, pe care sălășluiau Svar-gapati, stăpânul cerului, nourosul Meghavâhana, tunătorul Vajri și Indra. Îl arătau în nordul Himalaei *cea albă* de zăpezi.

Muntele K'uen L'uen. Pe creasta lui, sufletele celor binecredincioși și ale creatorilor se întâlneau lângă Buda, să merite nemurirea. Paradis chinezesc, se întrezăria, deși altitudine, spre miezul pământului, depărtat de locurile cunoașterii, dincolo de țărâm. Mitologul U-i-Tai, pe drept cuvânt, îi găsește analogie Olympul ²⁾.

Și acum ne întorcem iarăși la Bogdan-Duică, pentru care, cu toată concluzia unui „indism precoce“, rămânea, din „albul munte“ și explicația :

„[] un munte cu *umbre de morți* (idee grecească), duse acolo de îngeri (idee creștină), adică de ființe binefăcătoare ; un munte alb, în lumină albă“. Completată prin nota :

„*Umbra* morților apare la M. E. dela 'ntâia poezie publicată (Pumnul !), vers. 18. Amestecul (conștient) greco-creștin, asemeni“.

Dar îngerii nu apar, în numai închipuirii și iconografiei creștine. Într'adevăr, după concepția evului cristic — în chiar „rânduiala ortodoxă (v. Gh. Ciuhandu, *Bogomilismul și Români*, Sibiu, 1933, pp. 6, 9, 14, 22, și de aici trecut în apocrife și basm, Arhanghelul Mihail, „solul dumnezeesc“, cel către care se îndreaptă încrezător sufletul muritorului la ieșirea din trup, în atributul de *înger conducător* la scaunul dreptei judecăți. Dar dela această figurare până la

1) Amintit în treacăt și de Gh. Bogdan-Duică, *bul. cit.*

2) *Mithologie générale*, publiée sous la direction de Félix Guirand, Paris [], pp. 363-4.

„îngerii săi“, din contextul meditației lui Eminescu, e un drum prea lung. Și apoi Tronul judecării, ca și Edenul, mentalitatea creștină nu l-a închipuit pe munte, chiar dacă Marele Creator și-a arătat semnele puterii, porunci și binecuvântări, pe creste, cât mai departe de țărâna păcatului...

Îngerii îi găsim la Grecii cei vechi chiar :

Hebe, cea cu părul auriu, zeiță a vârstei primăvăratece, e reprezentată cu aripi.

Eos, zeitatea care dă pământului rouă, așisderea.

Iris, prin care Zevs vorbea muritorilor, *curcubeul* celor vechi, se închipuia tot cu aripi ¹⁾.

Thanatos, fiul nopții, *moartea*, și fratele său, *Hypnos*, *somnul* — înrudire ce ne vorbește atât de răspicat despre senina trecere din viață, cum se privia de cei vechi, în *repaos*, nu la încheerea unui destin, — deopotrivă, se imaginau întriripăți. Pe o ceramică, păstrată la Luvru, *Thanatos* și *Hypnos* se văd ca doi îngeri, ducând pe Olimp, la picioarele tronului lui Zevs, imaginea lui *Sarpedon*, mort.

Chiar *Muzele* se figurau cu aripi — pe cari singure și le zămisliră după silnicia regelui Daulis, spre a se mântui curate ²⁾.

E de crezut că Eminescu, în 1866, nu putea folosi un element indic, chiar sub prezumția precocității ³⁾.

„Angeții săi“, cum stă scris în varianta cea mai veche, sunt de identificat : *Thanatos*, *Hypnos* (sau chiar *Muzele*).

„Muntele alb“ este Olympu, cel cu stânci albe acoperite de nori, pe care trona marele Dumnezeu, Zevs, la judecata trecerii din viață. Acolo avea altar însuși Apolo musagetul.

Spre acestea concordă și : a) postura mitică a poetului (fruntea *moartă* încununată, „lira de căpătîiu“) și b) însăși mențiunea cuprinsă de varianta încredințată *Familiei*, An. V, Nr. 13, 30 Mart. = 11 Apr. 1869, unde s'a tipărit „Amicului F. I.“, a lui Apolo,

1) *Mythologie générale*, publiée sous la direction de Félix Guirand Paris [], pp. 135, 134.

2) idem pg. 164.

3) Amintirea lui Slavici despre pasiunea cu care Eminescu cerceta, la Viena, revistele franceze de orientalism (după I. M. Rașcu : *La Revue de l'Orient* sau *La Revue pittoresque*) se cronologizează, deci, după aproape trei ani dela redactarea poeziei în discuție, datată de mss-ul 2259 f. 9 v. : (18) 66 Noemb.

Dumnezeul, căruia tânărul inspirat închină, între reflexii (strofa penultimă) :

Candela ștersei d'argint icoane
A lui *Apollon* crezului meu
Mă topesc tainic ¹⁾.

Apolo era privit de vechii credincioși ai Eladei și ca *zeu al morții subite*²⁾ ; clipele sale de desfătare le alegea pe crestele stâncoase ale munților. Pe pantele Olympului se aflau, cum se știe, locurile de cinstire rituală a *Muzelor*.

În altă compoziție târzie va da, prin amănunt, același profil sfârșitului :

Moartea va fi unu *ăngeru* cu perul blond și desu 3).

Viziunea drumului pe care duhul îl săgetează în cosmosul sideral (și care în „*Luceafărul*“ va lua proporții de armonie unică) :

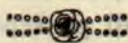
Și știu că pentru sufletul meu
Nu-i loc aici, ci numa'n *stelle*.

Se întâlnește, comună, și în conceptele *Mortua est*, din același an, 1866 :

Văd sufletu-ți [sboară] candid prin stele []⁴⁾

Dar câte din procedeele, din elementele tematice ale meditației *Amicului F. I*⁵⁾ nu se reiau de poetica lui Eminescu și se desăvârșesc în economia construcțiilor viitoare, ca și de procesul stilistic, după cum câte altele, de exteriorizare forțată, nu se părăsesc, tot spre desăvârșire !

Augustin Z. N. Pop

1) M. Eminescu, *Opere* (Ed. Perpessicius), Vol. I, pp. 272-9, 282.

2) *Myth. gén. cit.* pg. 103.

3) Mihai Eminescu, *Opere, Poesii* (Ed. C. Botez), Tom. I, pg. 302.

4) *Ibidem*, pg. 290.

5) Am căutat, dată fiind cunoașterea „de peste munți“ și ajungerea lui Eminescu până prin părțile apusene ale întinderii românești prin 1864-1865, o interpretare etimologică *Bihor* <*muntele alb*, toponimic și în Bosnia (v. Dr. Șt. Lupșa, *Istoria Bisericească a Românilor Bihoreni*, Vol. I, Oradea 1935, pg. 5), rămânând ipotetice credințe și practice mortuare, ceea ce nu sunt de susținut documentar. Așa numitele „*pietre albe*“, des întâlnite în terminologia geografică, nu au decât limitate corespondențe mitice.

Iarăși o ediție cu pretenții !...

M. Eminescu, *Poezii*. (Ediție îngrijită de Al. Colorian, „Curețarea” 1940).—Nici chiar într-o ediție de popularizare, cum se pare că e aceasta a d-lui Colorian, și bazată pe material documentar, în mare parte de circulație comună” (Introd. 8), nu-i permis să faci citații fără să specifice autorul și opera (ex. p. 33-34) sau numai opera fără a ne spune autorul (30). Și publicul larg trebuie să cunoască principalele studii despre Eminescu.

În biografia poetului, nu suntem de acord cu editorul, când d-sa afirmă despre stagiunea lui Em. la Cernăuți (1858-63) că: „Acest timp nu interesează prin date, note, rume de străzi și de gazde, aspectul școalei și al vechiului oraș, sau prin anecdotele naive și ne semnificative...” (15). Pentru identificarea cercetătorului cu mediul în care a trăit poetul și pentru înțelegerea formației sufletești, amănuntele sunt foarte „semnificative”: unele l-au determinat cândva să scrie cutare vers, să fie urmărit de cutare viziune, de cine știe ce nostalgie...¹⁾. Căci nu marile evenimente l-au determinat pe Em. să scrie versuri, cum îl determinau pe Alecsandri. În special epoca Cernăuților, când tânărul Eminescu acumula cele mai proaspete impresii ale vieții și culturii (care rămân neșterse), ne interesează prin toate amănuntele, adunate cu atâta grijă de cercetători ca T. V. Ștefanelli, R. Sbiera și mai ales de Leca Morariu în *Buletinul „Mihai Eminescu”* și în atâtea broșuri și articole.

Dar, după cum d. Colorian e contra is'oriei literare, e și împotriva tipăririi în ordine crono'ogică a poeziilor lui Em.! Deși problema cronologizării creațiunilor lui Em. e extrem de dificilă, mai ales dacă ținem seamă că el își perfecționa operele zeci de ani și'n zeci de variante, totuși nu putem admite concluzia d-lui Colorian: „nu vedem întrucât criteriul crono'ogic... ar putea lumina evoluția și desăvârșirea operei poetice în cauză. Taina poeziei eminesciene nu se desvăluie prin cronologia publicării. Din lipsă de date certe, nu poate fi întrebuințat nici criteriul de concepere al poeziilor. Iar o clasificare după valoarea estetică, are totdeauna un sigiliu arbitrar, ajungând la selecția ce poate fi contestată” (46). D-l Colorian e împotriva cronologiei apariției poeziilor în „Conv. Lit.”, după cum este și împo-

1) Cf. Leca Morariu, *Eminescu* 1932, pag. 6, 8, 10, 11, 15, 16, 20-23, 24-25, 32, 36.

triva ordinii creației lor în timp; critică și arbitrarul esletic al orânduiri ediției Maiorescu, după cum e și contra îngrădirilor scolastice ale edițiilor Scurtu sau Dragomirescu, „multe poezii neputând fi precis caracterizate” (48). Iată însă cât de imprecis e criteriul domnului Colorian: „rânduirea pe *categoriile* esențiale ale creației eminesciene” (48). Dar ne întrebăm ce „criteriu al omogenității concepției sau sentimentului” (48) l-a îndemnat să tipărească d. Colorian de ex. *Glossa* înainte de *Egipetul*, sau *Luceafărul* înaintea *Scrisorilor*? Credem că orânduirea poeziilor din ediția d-lui Colorian e cea mai arbitrară din câte avem până acum. Dacă Maiorescu nu s'a ținut de ordinea apariției poeziilor în revistă, nu înseamnă că acest lucru și-l poate permite oricine, căci nu oricine e un Maiorescu. Dacă în cele 20 poezii apărute mai întâi în ediția lui Maiorescu, cum și 'n cele 6 din *Familia* (1883), editorul și-ar putea permite să schimbe ordinea, în ce privește pe cele apărute în *Convorbiri* trebuie să le păstrăm ordinea de apariție, căci ea se datorește voinței poetului.

D-l Colorian ne anunță că „din felul de întocmire al prezentei ediții, se va vedea (cu mici excepții) cum majoritatea poeziilor se rânduiește în grupările respective, tot cronologic, înfățișându-se în parte în epoci lirice, care nu sunt prea mult contrazise de datele documentare, câte există cert” (48). Principiul său conducător ne pare confuz: care sunt aceste *epoci lirice*, grupate totuși *cronologic*, nu vedem de loc din orânduirea poeziilor în volum!

Singura ordine trebuie să fie dar aceea a apariției în *Convorbiri*, pe care a voit-o sau a acceptat-o Em., neprotestând: În ce privește cele 26 poezii de mai sus, publicate când Eminescu era bolnav, ele prezintă destulă „omogenitate a concepției și sentimentului” pentru ca să fie grupate la un loc și să nu fie împrăștiate la întâmplare, așa cum le vedem la d-l Colorian.

D. Colorian își socotește ediția drept una „care năzuește să nu fie rutinară” (50), dar care în fond nu se conduce după un criteriu clar, nici cronologic, nici didactic. Noi însă nu așteptăm o ediție plină de originalitățile editorului, ci o ediție bazată pe o metedă *unică, definitivă, rutinară (!)*; căci originalitatea lui nu trebuie să consistă în orânduirea arbitrară, ci cât mai conforme cu voința lui Eminescu.

Ediția nu-i lipsită nici de greșeli de tipar și nici de *muntent-zări*, pe care poetul le-ar fi respins cu indignare. Ex. din *Dallia*:

Cum viața preț să aibe și cum moartea s'aibe preț.

Nu-și are deasemenea rost reproducerea, în *Anexe*, a fragmentelor din Introd. la „Dacia Literară“, „România Literară“, „Steaua Dunării“; în schimb ar fi fost mai folositoare cât mai multe scrisori de ale poetului.

Aurel Vasiliu

Dela Eminescu la N. Gane

Nuvela lui Gane, *Sfântul Andrei* (nuvelă mai ales întrucât face apel la eminenta virtualitate nuvelistică¹⁾ a *neprevăzutului*, a *surprizei*), se singularizează în restul operei lui Gane prin procedeul tehnic de ștergere a limitei dintre realitate și vis. Cum specimenul tipic al literaturii românești care operează cu acest ilustru procedeu romantic e *Sărmanul Dionis*, se impun câteva precizări.

Nu ne-ar ispiti gândul unei sugestii a lui Eminescu asupra lui Gane (*Sărmanul Dionis* apăruse în „Convorbiri literare“ An. VI Nr. 9 din 1 Dec. 1872 și Nr. 10 din 1 Ian. 1873 — iar *Sfântul Andrei* apărea în „Convorbiri literare“ An. XIII 1879-1880 Nr. 9 din 1 Dec. 1879), dacă finalul („catastrofal“ pentru erou, fiindcă nu pregetă să calce dincolo de limita îngăduită bieteii ființe omenеști) nu ne-ar evoca nuvela lui Eminescu.

Regreți doar atât, că, după ce în *Sfântul Andrei* alunecarea din realitate la vis e foarte iscusit (perfect insesizabil) realizată, Gane își conduce apoi acțiunea prea extravagant și prea curând e, în... trezit la realitatea că totul e numai acțiune în vis, încât surpriza finală e deminuată.

În adevăr, iat-o — cum nici n'o simți această prea-iscusită punte dintre trezvie și vis :

— Cuconașule, mă iertați zău de îndrăzneală, dar nu vă sfătuesc. Sunt bătrân, am văzut multe. Se mai zice că înspre Sfântul Andrei umblă și strigoii pela răspinteni...

Un hohot de râs zbugni din pieptul meu.

— Zi să-mi pue șargul mai repede...

Ion, scărpînându-se în cap, ieși gânditer. Dar până când să-mi pue calul la sanie, îmi luai pușca și torba lângă mine, îmi aprinsei luleaua cea de vânat și mă întinsei leneș pe o canapea.

Șargul meu sprinten și spornic la mers alerga acum pe câmpia albă ca o nălucă ce fuge de umbra ei. Două doruri, care din inima stăpânului trecuse într'a lui, îl mânau din urmă. Unul era dorul vâ-

1) Concepem *nuvela* în sensul definiției cristalizate de Victor Morariu (*Încă odată: definiția nuvelei*, „Junimea literară“ An. X¹ I 1927, 311-314).

natului, patimă a mea d'n copilărie, celalalt, dorul Elenei, fiica lui Neagu, cea mai frumoasă fată din împrejurimi. Dar cât fugiam eu de iute, ziua fugia și mai iute, încât în dreptul morii de vânt noaptea mă și întâmpină. Deodată sania mea se prăvăli.

— Ha! — gândii eu în mine — s'a întâlnit graba cu zabava. Ion ar fi zis că-i pricina locului celui necurat. Îmi așezai sania pe tălpi, mă scuturai de zapadă și plecai și mai grăbit.

Dar cât de curând intervine trezirea (= dasamăgirea) noastră, că nu suntem în realitate, ci numai în vis :

Iată zării curțile nalte ale lui Neagu, ale căror ferești străluciau în întunerecul nopții ca niște ochi de lumină.

În câteva minute ajunsei la scară.

Dar ce întâmplare !... Pe scări erau întinse covoare și de sunetul muzicii răsunau zidurile. Elena, albă la față ca zapada, îmbrăcată în haine de mireasă, ținea de mână un tânăr nalt și uscăcios, și o mulțime de lume se îngrămădia în jurul lor. Era negreșit mirele ei, căci avea un smoc mare de peteală la piept și se uita cu prea multă îndrăzneală în ochii ei. De unde a ieșit acest tânăr nalt și uscăcios pe care niciodată nu l-am văzut ?... Și cum de s'a făcut această nuntă cu așa taină și așa grabă, — eu care credeam că am tot timpul să mă codesc ?... Lucrul îmi părea neînțeles, dar era adevărat...

Și mai ales :

Ajuns în pădure mă așezai la o ruptură de părau, așteptând să-mi vie cerbul, când deodată auzii câinii lătrând pe urma vânatului. Creștea, creștea vuetul mereu ; pârlăiau vreascurile, tresăreau tufarii, tresăria și inima mea. Ah ! Iată craiul codrului, țintat în frunte, cu coarnele rămuroase ca crengile unui stejar... Îl luai la ochi și dădui foc. Dar tot atunci, ca prin vis, văzui pe Elena călare pe calul ei alb, trecând ca un fulger îndărăptul cerbului și un țipet de durere umplu pădurea. Alergai cu grăbire la locul unde credeam că a căzut cerbul, și ce găsii ? Gășii pe Elena la pământ, scăldată în sânge și fără suflare !

Finalul e chiar numai al visului și al închipuirii :

Deodată mă trezii în fața unei ape mari, fără luntre, fără pod, fără mal de ceea parte. Nehotărât mă oprii un moment în loc și mă uitai pentru întâia oară în fața ei ; îmi păru așa de frumoasă călăuza mea că parcă m'aș fi dus cu dânsa până la capătul lumii. La un

semn al ei întrai cu bărbăție în apă. Dar, o minune!... Trupul meu nu se cufundă, picioarele mele nu se udară, ci întocmai ca paserea care rade apa cu aripele așa de sigur, așa de iute lunecam și eu deasupra apei. Apoi încet, încet mă ridicai în slavă și mă urcai, tot mă urcai până ce străbătui dincolo de nouri. Depărtările se nimiceau dinaintea n-*ea*. Căpătasem darul de a zbura și-mi venia să cred că de când eram pe lume, nu mai mersesem altfel, întru-atâta îmi părea ușor și firesc de a plui în văzduh.

Și mai ales odată cu acest vagabondaj al zborului (Gane : „căpătasem darul de a zbura” — Eminescu : „Sărutarea ei îl umplu de geniu și de o nouă putere. Astfel îmbrățișați, aruncă neagra și s'rălucîa lui mantie peste umerii ei albi, îi încunjură talia strângând-o tare la piept, iar cu cealaltă mână fluturând o parte a mantiei, se ridicară încet încet prin aerul luciu și pătruns de razele lunii, prin nouri negri ai cerului, prin roiurile de stele, până ce ajunseră în lună“) — juxtapunerile se înființează tot mai insinuante :

Gane :

Apoi îmi aruncai privirea în jos asupra pământului care se învârtia sub picioarele mele ca un glob nemernic, pierdut în noianul întunerecului, și așa un dispreț îmi veni în suflet despre cele ce se petrec acolo, unde toți vor să fie stăpâni, uitând că *moartea* e singură stăpână, în-cât dacă nu mi-ar fi fost rușine de tovarășița mea de zbor, aș fi trântit un hohot de râs.

Eminescu :

El își luă calea iar spre pământ. Aproape de pământ, el sezu pe coastele unui nour negru și se uită lung și cugetător pentru ultima oară asupra pământului... Era ceva înfricoșat câte crime au putut să se petreacă pe acest atom atât de mic în nemărginirea lumii, pe acest bu-găre negru și neînsemnat, ce se numește pământ. Fărâmurile aceluia bulgăre se numesc imperii, infuzorii abia văzuți de ochii lumii se numesc împărași și milioane de alte infuzorii joacă în acest vis confuz pe supușii... El își întinse mâna asupra pământului. El se confrase din ce în ce mai mult și iute, până ce deveni împreună cu sfera ce-l încungiuă mic ca un mărgăritar... Dan se uită cu ocheana prin coaja aceluia mărgăritar și se miră cum de nu plesnește de mulțimea urii ce cuprindea.

Gane :

O priviam cu dragoste nesfârșită căci, se vede, și prin ceriuri câteodată dragostea se ră-tăcește... Când deodată auzii un cântec care răspundea dela stele, dela iarbă, dela lumină, dela tot ce avea sau nu avea ființă și umplea neînmuritul firmament. Ce cunoscut îmi era cântecul cela! Îmi venia să cred că și avea izvorul în însuși sufletul meu și că totdeauna îl auzisem așa lămurit, frumos și vecinic!... Dar ce zic eu... acel cântec nu pornia nici dela stele, nici dela iarbă, ci călăuza mea îl cânta c'un glas dulce nemărginit...

Și trezirea...

Gane :

Dar o Doamne!... Ce grozăvie!... Deodată frumoasa călăuză se topi în brațele mele ca o rază; lumea prinse să se clatine din temelie, sorii să iasă din calea lor bătută, stele să se ciocnească, iar eu, trăsnit din căteși patru unghiuri ale cerului, fui aruncat în prăpastia nemărginirii.

Eminescu :

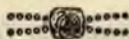
Odată el își simți capul plin de cântece. Asemenea ca un stup de albine, ariile roiau limpezi, dulci, clare, în mintea lui îmbătăită, stelele păreau că se mișcă după tactul lor; îngerii ce treceau surâzând pe lângă el, îngânau cântările ce lui îi treceau prin minte... iar un înger, cel mai frumos ce l-a văzut în solarul lui vis, cânta din arfă un cântec atât de cunoscut... Notă cu notă el îl prezicea.

Eminescu :

Vum! Sunetul unui clopot urieșesc — moartea mării, căderea cerului — bolțile se rupeau, jumalțul lor albastru se despica, și Dan se simți trăsnit și afundat în nemărginire. Râuri de fulgere îl urmăreau, popoare de tunete bătrâne, vuirea nemărginirii, ce tremura mișcată... instinctiv rupse mărgeaua pământului dela gâtul Mariei. Ea cădea din brațele lui... ca o salcie neguroasă ce și întindea crengile spre el...

Altă coincidență de amănunt apoi: După ce *Sărmanul Dionis* visează că visează, dincoace, eroul lui Gane, în vis, se întreba „uneori de-i un vis ce e ac“...

Leca Morariu

Un necrolog de Eminescu *)

Judecând după stil, după măgulirea talentului Veronichei, după o idee practică sugerată (?) poetului de Veronica (Pensiunea!) — trebuie să conchidem că necrologul din Timpul (11 August 1879) a fost scris de Eminescu. Fiind un act de importanță biografică, îl reproducem.

Gh. Bogdan-Duică

NECROLOG

Ștefan Miclea, vechiu rector al universității din Iași, după o muncă neobosită de 29 de ani ca profesor de științele fizice, a încetat din viață.

În lunga și spinoasă lui carieră, dânsul și-a îndeplinit datoria tot-d'auna cu prisos și fără preget. Sentimentele lui desinteresate pentru datorie și pentru țară, caracterul lui independent, inteligența lui superioară și cunoștințele lui, după ce i-au atras în viață stima concetățenilor lui, i-au asigurat după moarte regretul acelora ce au avut fericirea să-l cunoască.

Răposatul lasă în urmă-i o văduvă și două copile; numele văduvei, d-na Veronica Micle este destul de cunoscut iubitorilor de adevărată literatură prin producțiile poetice de un talent hotărâtor ¹⁾ ce d-nsa le-a publicat în *Convorbiri literare*.

Toate organele presei române, deplângând moartea lui Ștefan Miclea, sunt de părerea pe care noi ne grăbim a o împărtăși, că ar fi un act de justiție a se trece cu vederea lipsa celui din urmă an de serviciu, și-a acorda familiei sale pensiunea corespunzătoare serviciului de 30 ani, din care defunctului abia-i mai lipsia un singur an. Aceasta mai ales, că atât numele reposatului cât și al văduvei sale sunt niște nume ce netăgăduit au dreptul la o deosebită considerație și în privința cărora, în viața publică, se pot și trebuie a se face oarecare excepțiuni.

Ne unim glasul cu acei ce trimit familiei reposatului sentimentele lor de condoleanță, exprimându-i adâncul nostru regret pentru pierderea venerabilului rector al universității ieșene.

Pentru conformitate Gh. B.-D.

*) Din eminescologia măestrului Gh. Bogdan-Duică, salvată în mapa redacției noastre!...

1) Cf. germanul: *von entschiedenem Talent!* (Nota red. „M. Em.“).

Maiorescu despre Eminescu

Dăm încă trei scrisori ale lui Titu Maiorescu către sora sa Emilia, privitoare la boala lui M. Eminescu.

Din aceste scrisori se poate vedea marele interes ce purta sora lui Maiorescu, Emilia Humpel, Directoara vestitului liceu particular de fete din Iași, pentru buna îngrijire a lui Eminescu. Din întâia scrisoare dela 19/31 Oct. 1883 se înțelege că sora mai mare învinovăția cu asprime pe Titu Maiorescu pentru neîntreținerea lui Eminescu la Viena, într'un sanatoriu cu căutare mai bună decât la București.

Fratele mai mic răspunde respectuos, dar cu amărăciune, apărându-se și declarând că i-a îndeplinit dorința.

În celelalte două scrisori din 1884 T. M. dă știri surorii sale despre mer-sul bolii lui Eminescu și despre măsurile luate la eșirea din sanatoriul vienez.

Scrisorile despre care se face amintire în textul lui Maiorescu se pot vedea în *I. E. Torouțiu, Studii și Documente literare* vol. IV, paginile 157, 159, 174 și 186.

Aceste trei scrisori în limba germană au fost fotografiate, acum câțiva ani, după originalele aflate la D-na Elena C. Meissner din Iași.

Traducerea și transcrierea acestor scrisori o datorim d-lui L. D. Roic, profesor de limba germană la liceul „Petru Rareș” din Piatra-N.

G. T. Kirileanu

I

Bucarest, 19/31 Oct. 83

Wohlgeborene Schwester, Wir schreiben uns in letzter Zeit öfter, was eine sehr gute Art ist. In meinem vorigen Brief habe ich dir allerlei geschrieben, auch (für mich wichtige) Politikasterei. Du aber gehst nur auf das persönlich Schmerzliche ein, fängst deinen Brief mit „Lieber Freund“ an und schliesst ihn mit einem Seitenhieb auf meine „allgemeine weise Ruhe“.

Ja, liebe Freundin (ich meine diese Anrede wirklich, nicht als Stich), wo wäre ich, wenn ich diese weise Ruhe nicht hätte!

Mit dir kann und will ich aber niemals rechten über diesen Punkt. Ich habe dir oft gesagt, zu einem nützlichen Gespräch zwischen uns Beiden gehört vorerst ein monatelanges fägliches un-gestörtes Zusammenleben, damit ich Zeit habe, die einzelnen Beeren im Rosen — (und Dornen) Kranz meiner Seele durch deine gei-stige Hand gleiten zu lassen, bis du mich geistig wieder kennen lernst. Du mich, und nicht ich dich. Denn ich kenne dich wenigstens ge-nügend, um niemals Mistrauen gegen dich zu haben. Du aber hast jeden Augenblick Mistrauen gegen mich, bald muthest du mir Spott

zu, bald eine Art Herabsehen zu dir, und gewöhnlich eine Befangenheit in preussischem Frauen — Einfluss. Ich nun wieder halte diese deine Zumuthungen für seit längerer Zeit *vollständig unrichtig*, einige für stets unrichtig gewesen.

Ich weiss nicht genau, liegt es in der Frauenart überhaupt oder liegt es in deiner zu sehr in dich gekehrten Seelenart, dass du gewisse *zweifellose* Seelenthatsachen in mir nicht genau fühlst und als gegeben ansiehst?

Eine solche zweifellose Thatsache ist z. B. meine unbegrenzte Hochachtung vor dir. Von Spott und Herabsehen zu dir konnte also niemals eine Spur in mir vorhanden sein, und alle deine, ab und zu aufspringenden Vermuthungen darüber sind nur (nach meiner Meinung: etwas krankhafte) Einbildungen von dir.

Aber, wie gesagt, was nutzt solche abrupte briefliche Besprechung? Da muss erst aber eine ausgiebige Erfahrung abgewartet werden.

Mit deinem Herzen und meinem Kopf!! Oder besser: deiner öfteren Gemüthsregung und meiner gewöhnl. Kopfruhe! Ist denn im Resultat der Unterschied so gross? Hauptsache wird wohl sein, dass das Herz nach dem Guten und der Kopf wesentlich nach dem Wahren strebt. Dann werden sie sich schon schliesslich zusammenfinden.

Ich habe das wieder einmal constatiren können bei Eminescu's Fall. Ich fand und finde seine Abführung nach Wien ganz überflüssig. Vergiss doch nicht zwei Sachen: erstens, ich habe ihn oft gesehen, bei mir ist's ihm zum Ausbruch gekommen, alle Versorgung für ihn habe ich überhaupt *ausschliesslich* geleitet und veranlasst. Kein anderer kümmerte sich hier eben um ihn, weder Familie, noch seine nächsten Freunde. Also auf einmal thun als ob... ist eigentlich ungerrecht. Zweitens, Geisteskrankheiten sind mein Studienfach. Ob du mich für mehr oder weniger wissenschaftlich bewandert hältst in meinem Fach, weiss ich nicht. Psychologie und ihre Pathologische Seite ist aber nun einmal mein Fach, und ich halte mich darin „au courant“. Was man bei Irrsinnigen thut, ihre Diagnose und Prognose, Einrichtung der Irrenanstalten, und s. w. sind mir sehr geläufige Dinge, und meine Bibliothek ist sogar reichhaltig darin. Du weisst, ich werfe nicht mit meinem Wissen herum und gebe mir nicht „des airs d'érudition“. Aber, wo ich weiss, weiss ich. Dass du so ohne jedes Vertrauen zu meinem Wissen in diesem Fall bist, finde ich zwar begreiflich; aber ich kann es mir deshalb nicht selbst ableugnen. Also, *ich weiss*, dass Emin. bei Dr. Soutzo richtig behandelt war

und *weiss*, das seine Ueberführung nach Wien vollkommen nutzlos ist. (Er ist aus der manie délirante in die démence verfallen).

Aber da du anderer Ansicht warst und eine Ueberf. nach Wien dem Emin. jedenfalls nicht schadet, habe ich dir ohne Widerrede darin nachgegeben, wie ich ja schon in Iassy gesagt. Ich habe inzwischen die Geldmittel gesammelt, es sind jetzt an 3000 fr. verfügbar, (ein wesentl. Theil davon, von mir). *Morgen* 9 Uhr reist Emin. in Begleitung seines Freundes Chibici und seines Leibwärters von Soutzo nach Wien und ist Freitag 2 Uhr in Wien. Dort ist Carp und eine Anzahl seiner Freunde avertirt und er kommt direct entweder zu Leidesdorf (vo General Cerkez) oder in die Universitätsanstalt von Dr. Schlager.

Also, diese Sache ist besorgt, und ob du nun mit warmen Herzen es gethan hättest oder ich es mit kühlerem Kopf gethan habe, kommt ja auf Eins hinaus. Und solcher Fälle wird es wohl viele geben.

Ob nun H. so ist und Clara anders, ist ja für uns beide und zwischen uns beiden ganz irrelevant, da keiner von diesen in unser geistiges Leben eingreift oder es auch nur begreift. Zwischen Bergspitze und Bergspitze liegt allerlei Kleinzeug, Schluchten, Thäler, Wald und Gestrüpp. Aber die Spitzen grüssen sich doch unmittelbar in der Höhe, und das andere bleibt unten. Das ist impertinent, aber wahr.

T.

Traducere

București 19/31 Oct. 83

Prea stimată soră,

Ne scriem des, în ultimul timp, ceea ce este un semn bun. În scrisoarea mea dinainte, ți-am spus de toate—și despre politică (pentru mine importantă). Pe tine te interesează însă durerile proprii, începi scrisoarea cu „dragă prietene“, și o închei cu o ironie asupra liniștei mele totale și înțelepte“.

Da, dragă prietenă (eu nu socot chiar o ironie aceste cuvinte), căci unde aş ajunge eu, dacă n'aş avea această înțeleaptă liniște !

Cu tine însă nu pot, nici nu vreau să discut în această privință. Ți-am spus adesea că, pentru o discuție folositoare între noi, ne trebuie mai întâi o viață comună cu zile liniștite, mai multe luni, ca să am timp a lăsa să treacă prin mâna ta spirituală, rarele boabe din

cununa de trandafiri și spini a sufletului meu, până când mă vei cunoaște iarăși spiritual. Tu pe mine și nu eu pe tine. Căci eu te cunosc destul de bine, ca să n'am niciodată neîncredere în tine. Tu însă ai mereu neîncredere în mine — când bănuind că-mi bat joc, când că te privesc de sus; ceea ce, de obicei, e un păcat al influenței femeilor prusace. Eu însă de mult socotesc aceste bănueli cu *totul nejustificate*, fiind totdeauna neintemeiate.

Eu nu știu sigur dacă aceasta e o înclinare deosebită a femeilor, sau numai a sufletului tău ascuns — ca să nu simți anumite stări reale sufletești ale mele, *lipsite de orice bănuială*, ci să ți se pară simulate?

Un fapt real fără îndoială, este, spre exemplu, respectul meu nemărginit pentru tine; despre un dispreț față de tine, nici vorbă; și toate bănuelile tale nervoase sunt (după părerea mea) închipuiri bolnăvicioase.

Dar, fie zis, la ce folos o corespondență așa de tăioasă? Mai bine să așteptăm o experiență îndestulătoare.

Cu inima ta și capul meu!! Sau, mai bine zis, cu deseale tale sentimentalisme sau cu obișnuita judecată liniștită a minții mele! În concluzie, este așa mare deosebire? Realitatea este că inima tinde către bine și capul către adevăr. În cele din urmă ele se vor găsi alături.

Aceasta am putut-o constata, încăodată, în cazul lui Eminescu. Am găsit și găsesc ducerea lui la Viena cu totul nefolositoare. Nu uita, totuși, două lucruri: mai întâi, eu l-am văzut adeseori; la mine a avut întâiul acces; toată grija lui, eu, *numai eu*, am avu-o și nu mai eu am pus-o la cale. Nimeni altul nu s'a interesat de el — nici familia și nici cei mai apropiați prieteni ai săi. Cine susține altfel face o nedreptate. În al doilea rând, bolile mentale sunt specialitatea studiilor mele. Oricum m'ai privi tu, mai mult sau mai puțin stăpân pe știința mea, asta nu o știu. Psihologia și latura ei patologică este, odată pentru totdeauna, specialitatea mea și eu mă țin „au courant”. Ceea ce trebuie să facem pentru demenți, diagnoza și prognoza lor, înzestrarea caselor de nebuni, și altele, îmi sunt lucruri foarte cunoscute și biblioteca mea este chiar foarte bogată în această materie. Tu știi că eu nu mă laud cu știința mea și nu-mi dau „des airs d'érudition”, dar ceea ce știu — știu. Că tu ești fără nicio încredere în știința mea, în acest caz, te înțeleg, dar eu nu pot să mi-o tăgăduesc mie însumi. Așa dar, *eu știu* că Emi-

nescu a fost bine îngrijit la doctorul Suțu și mai ștlu că ducerea sa la Viena este cu totul de prisos. El a trecut din mania delirantă în aceea de demență.

Dar, fiindcă erai de altă părere — și o ducere a lui Eminescu la Viena nu-i strică — ți-am îndeplinit dorința fără împotrivire, după cum ți-am spus-o deja la Iași. Între timp eu am adunat fondurile — până acum sunt disponibili 3000 franci, cea mai mare parte din ei dela mine. Mâne la orele 9, Eminescu pleacă la Viena în tovărășia prietenului său Chibici și a gardianului dela Suțu și, Vineri la orele 2, va fi la Viena. Acolo sunt înștiințați Carp și mai mulți din prietenii săi, și el merge direct la Leidesdorf (unde e generalul Cerkez) sau în institutul universitar al doctorului Schlager.

Deci de acest lucru s'a avut grijă, și dacă tu l-ai fi făcut, cu inima ta caldă, sau eu cu capul meu cel rece, nu are importanță. Și astfel de cazuri se vor mai ivi ele de multe ori.

Dacă H(umpel?) este așa și Clara altfel, e tot una pentru noi amândoi și între noi amândoi, fiindcă nici unul dintre aceștia nu intră în viața noastră sufletească — și nici nu o înțeleg. Între vârf și vârf de munte sunt o mulțime de lucruri mărunte, prăpăstii, văi, pădure și tufiș. Dar vârfurile se salută dela înălțime la înălțime și celălalte rămân jos. Asta e cam impertinent, dar e adevărat.

T.

II

(Traducere)

București, 23 Ianuar 84
4 Februarie

Dragă Emilie,

Eminescu s'a trezit din visul urît al nebuniei sale ; e în deplină nătatea conștiinței ! Tensiunea nervoasă în care l-am văzut în ajunul Anului Nou, a fost ca o trecere spre îndreptare.

Câtă deplină limpezime are, ai s'o poți vedea din copia alăturată ratei scrisori către Chibici. Această scrisoare este un minunat document psihologic. Păstrează-ți-o de tot, dar dă-o câțva timp lui Missir, ca s'o arate Sâmbătă „Junimii“ și prin aceasta să intensifice contribuțiile. Cere-i, în numele meu, să trimeată grabnic sumele adunate până acum și să aibă grijă de încasarea sumelor următoare, la timp. Căci deabia acum ni se pune mai serios problema îngrijirii lui. Din scrisoare ai să observi că Eminescu aduce vorba de 5 ori despre

mâncare — e o rămășiță a dezechilibrului sale stări sufletești stăpânite de animalitate. De asemenea este de mirare, că nu-și amintește deloc de vizita mea și de colecția poeziilor sale. Pe atunci era încă pe jumătate întunecat, cu toate că a făcut observația că a devenit lucid înainte de scrisoarea sa, de acum 14 zile. O scrisoare alăturată a doctorului spune: numai de 8 zile. Și aceasta se potrivește mai bine. Din scrisoarea doctorului copiez următoarele rânduri: „E un caz unic — că ameliorarea s'a făcut așa de repede și că ea e de dată recentă. Și tocmai acest lucru ne face să fim prevăzători; o posibilitate a întoarcerii răului nu este exclusă“.

Firește. Totuși cuvintele „unic“ și chiar cuvântul „prevvedere“ sunt pentru viitor foarte îmbucurătoare și liniștitoare.

I-am scris acum lui Carp să-l viziteze îndată pe Eminescu și să se înțeleagă cu doctorii. Firește, lui Eminescu, i s'a trimis, după primirea scrisorii sale, o telegramă de bucurie și o scrisoare amănușită dela Chibici. De asemenea l-a vizitat, după aceasta, și vărul meu Popazu și a vorbit cu el timp de o oră.

Îndată ce se permite ca Eminescu să părăsească institutul, trebuie să stea liniștit 5-6 săptămâni în pensiune lângă Viena, apoi va urma o călătorie, împreună cu Chibici, în Italia, nu chiar o călătorie de plăcere din cauza enervării, ci mai bine un popas la lacul Maggiore.

Prin Mai sau Iunie — întoarcerea în Patrie, dar încă nu între oameni, ci la țară — sau la Solești la Rosetti, sau la Țibănești la Carp. Apoi, la toamnă, în serviciu de bibliotecar în Iași.

Ar fi minunat, dacă omul acesta și-ar reveni într'adevăr.

Din cele 1000 exemplare a colecției sale de poezii tipărite, s'au vândut, efectiv, până acuma 5 zile, 556 exemplare, în patru săptămâni — un adevărat record pentru București.

Titu

III

(Traducere)

București

Vineri 10/22 Febr. 1884

Am primit, ca de obicei, dela Eminescu, o scrisoare cu deplin înțeles, deși cam deprimată. Și alta dela D^r.r. Obersteiner (coasociatul lui Leidesdorf și profesor la Universitatea din Viena), care constată că „starea d-lui Eminescu se îmbunătățește mereu, încet dar în mod constant“ și propune eliberarea lui din institut, precum și o călătorie în Italia.

În acest scop Chibici pleacă poimâne, Duminecă, la Viena, va fi Luni la Eminescu, îl va lua din institut probabil Marți, în mod definitiv și va pleca cu el, pe 6 săptămâni, la lacul Maggiore sau la Florența (după recomandajia medicului, pentru odihnă sau pentru plăcere). El ia cu sine 2400 franci în numerar, care sunt disponibili acum pentru Eminescu. În acest răstimp contribuțiile vor continua, ca să fie o rezervă după întoarcerea în țară.

I-am scris o lungă scrisoare lui Eminescu azi.

Te rog comunica toate acestea lui Missir sau altora pentru a fi transmise mai departe.

Așadar, bine — bine, pe toată linia.

Titu

Eminescu despre Maiorescu

În revista „Deutsche Revue“ dela 1 Ianuarie 1881, Titu Maiorescu a publicat un articol în care — presimțind formarea triplei alianțe — indica alipirea României de Puterile centrale din Europa ca cea mai sigură politică pentru apărarea în contra veleităților de expansiune europeană a colosului dela Nord *).

Eminescu publică traducerea în românește a acestui articol în ziarul „Timpul“ din 31 Dec. 1880 s. v., cu următoarea introducere, care nu s'a reprodus în edițiile cu articolele politice ale lui Eminescu, cu toate că era interesant să se vadă rezervele făcute de el asupra celor susținute de T. Maiorescu.

G. T. Kirileanu

„În fasciculul de la 1 Ianuarie 1881 al organului periodic „Deutsche Revue“ aflăm un articol datorit penei d-lui Maiorescu.

„Gruparea luminoasă a datelor istorice și a argumentelor, precum și vederile politice ale acestei scrieri, menite fiind a atrage atenția încordată a cititorilor, ne-am crezut datori a o reproduce și suntem fericiți de a ne 'mplini această datorie.

*) Vezi T. Maiorescu, *Istoria contemporană a României* (1866-1900) București, 1925, p. 179 ș. u. unde se arată divergențele de păreri asupra acestui articol și criticele violente ale ziarului oficios al partidului liberal. E de mirare că de curând s'au publicat de către istorici de seamă studii despre alipirea României la tripla alianță, fără a se pomeni însă acest articol inițiator al lui T. Maiorescu, pentru care i s'au adus destule critici și în preajma războiului mondial, lăsându-se numai lui I. C. Brăteanu și partidului liberal meritul acestei inițiative în politica externă a României.

„Însă în vederea concluziilor observăm că cu privire la un conflict eventual în Orient, ele designează de pe acum țării o atitudine, de la determinarea căreia o constelațiune a politicei europene, alta de cât cum e în aparență cea actuală, se pare exclusă. Și 'ntr'adevăr, din momentul în care, după cum se aude, s'ar reîmprospăta alianța celor trei împărați, concluziile articolului de mai la vale sufer o scădere în privirea actualității lor. Căci alianța aceasta sau ar însemna, pentru un șir de ani cel puțin, mănținerea strictului *Statu-quo* în Orient, sau ar fi dictată de interese necunoscute încă; în orice caz însă situația ar eși din cadrul studiului de mai la vale, nefiind prevăzută în el.

„Există în adevăr de la 1870 încoace tendința de a muta centrul de gravitate al echilibrului european în Germania. Dar el nu și-a aflat încă razimul necontestat; de acolo neliniștea aproape generală în sistemul Statelor europene, de acolo necesitatea de a se hotări, de a admite chiar posibilitatea unei hotăriri imediate. Dar, pe de altă parte, tocmai din cauză că acel echilibru nu e stabilit încă, orice soluțiune e făcută numai pentru o anume situație a politicei europene, precum e și cea propusă în studiul de față și numai într'o anume situație el ar forma baza de discuție asupra unei eventuale atitudini a României într'un conflict la care ea ar fi silită să ia parte. Alternativa de a alege între sfera de atracțiune a Austriei sau a Rusiei ni s'a pus — fără soluțiune — în două articole ale ziarului parizian „le Temps“, pe cari le-am reprodus la aparițiunea lor. Cu atât mai fericiți suntem acum că datorim unei pene române o propunere pozitivă, care poate forma baza unei discuții luminoase și folositoare“.

Ediții nouă a scrierilor lui Eminescu

După ediția în 4 volume *M. Eminescu, Opere*, București 1938-39, d-l profesor Ion Crețu ne dă acum ediția în 2 volume cu *Opera politică a lui M. Eminescu (1870-1888)*, București, 1941, cu introducere și note privitoare la publicarea și identificarea articolelor lui Eminescu.

Câteva observări.

Articolele despre *Basarabia* au fost retipărite mai întâi de profesorul *Moise N. Pacu* din Galați într'o broșură intitulată: *Basarabia* în 1912 „cu ocazia contra-serbării centenarului anexării Basarabiei la

Rusia". Iar după războiul mondial, d-l profesor Popa-Lisseanu a publicat din nou aceste articole într-o broșură. E de mirare deci că d-l I. Crețu a trecut cu vederea aceste două broșuri, afirmând că d-sa a identificat și reprodus „pentru întâia oară” articolele lui Eminescu despre Basarabia, publicate în ziarul „Timpul”.

Modesta broșură cu articolele *Icoane vechi și icoane nouă* s'a tipărit la Vălenii-de-Munte cu prilejul împlinirii a 20 de ani dela moartea lui Eminescu. Profesorul N. Iorga știind că lucrasem la pregătirea vol. I cu *Scrieri politice și literare*, publicate de I. Scurtu, m'a întrebat de ce nu urmăam cu tipărirea vol. II. I-am răspuns că I. Scurtu nu s'a ținut de cuvântul avut între noi, publicând vol. I numai cu numele său, după ce îi dădusem tot materialul publicat de Eminescu în *Curierul de Iași* din Biblioteca Universității din Iași (singura colecție existentă pe atunci, în care nu lipsiau n-rele pe care nu le-a mai găsit acum d-l I. Crețu). Și, arătându-i seria de articole *Icoane vechi și icoane nouă* copiate de mine din ziarul „Timpul” în vederea publicării vol. II, profesorul Iorga mi le-a cerut să le publice la Vălenii-de-Munte. I le-am dat cu condiția să nu se pună numele meu ca editor, deoarece după 1905, fiind în serviciul Casei Regale, nu-mi era îngăduit a mă amesteca în publicațiuni cu caracter politic. Profesorul Iorga a pus totuși pe copertă inițiala K., iar în comunicarea sa la Academia Română, dela 1 Martie 1929, dă lămuriri în această privință. După războiu profesorul G. Bogdan-Duică mi-a cerut copiile făcute de mine a articolelor lui Eminescu din „Timpul”, dar mutându-se la Cluj, lucrul a rămas fără urmare.

Articolele lui Eminescu din broșura cu prefața lui Gr. Păulescu (București, 1891) s'au publicat de Nicolae Filipescu, mare admirator al lui Eminescu. Această informație o am dela N. Filipescu și e bine să se știe.

Fiindcă d-l I. Crețu a cercetat manuscrisele lui Eminescu dela Academia Română, ar fi putut să amintească următoarele rânduri scrise de Eminescu: „*Articolele mele de ziar revăzute și publicate în volum c'o prefață istorică despre xenofobia la Români*”. Avem aici cel mai bun răspuns pentru acei care prefind că Eminescu nu și-ar fi publicat în volum articolele politice. Avem dovada că el avea acest gând.

Bine ar fi fost dacă în *notele* dela stârșit s'ar fi adaos unele explicări și variante din articolele nepublicate, așa cum s'a făcut cu reproducerea scrisorii lui T. Maiorescu cu privire la *chestia evrelască*.

Tot așa s'ar fi putut da următoarea lămurire a lui T. Maiorescu a supra *teoriei păturilor suprapuse* (Epoca, 29 Fevr. 1904):

„În ceea ce ne privește, nu credem că teoria „păturii suprapuse” — teorie pe care mult știutorul Eminescu o adoptase dela *Gobineau, Essai sur l'inégalité des races humaines* și o susținea cu atâta putere în coloanele *Timpului*, se cuvine să fie aplicată la diferențele partidelor politice, și ne pare că ar fi pe atât de nedrept, pe cât de necuviincios, dacă s'ar face din simpla origine etnică a cuiva un motiv de laudă sau de critică. Și d. ex. partidul conservator se va mândri totdeauna că a avut în mijlocul său o capacitate politică de felul lui Petre Mavrogheni”.

Pe lângă inevitabilele greșeli de tipar, sânt chiar schimbări de cuvinte și unele omisiuni. Iată vreo câteva:

Din vol. I:

pag. 123 trebuia: *câmpiile* albe iar nu: câmpurile albe.

„ „ „ ca *pe* un fel de gard, iar nu: ca un fel de gard.

„ 124 *vad* de popoară, iar nu val de popoară.

„ 155 mulțămîță, iar nu mulțumită.

„ „ *acel*, iar nu aceia.

„ „ *hrănește*, iar nu plătește.

„ 173 *trăsnet*, iar nu trăznet.

„ 368 *moldovanul*, iar nu moldoveanul.

„ *s'a găsit*, iar nu s'a gândit.

Din vol. II:

pag. 36 S'au omis cuvintele: *la 1396 la parte la bătălia dela Nicopole.*

„ „ trebuia: al *unui* Capudan, iar nu al lui Capudan.

„ 72 r. 27 trebuia: *impură*, iar nu impusă.

„ 75 trebuia: *pentru* un scop, iar nu: în scop.

„ 76 S'a tipărit: Rusiei în loc de *Prusiei*.

„ 77 S'a tipărit: Ungurii în loc de *mugurii*!

„ 110 S'a tipărit: lanuri în loc de *lauri*!

„ 119 S'a tipărit: noi orizonturi în loc de *nouă* orizonturi.

„ „ „ „ noi ceștia în loc de noi *ăștia*.

„ 410 r. 4 din urmă: cuvântul *dar* nu trebuie.

„ 410 r. ultim: *desiderate*, iar nu desinteresate.

„ 411 r. 14 s'au omis cuvintele: *în 1849, n'au fost realizate și a căror importanță majoră încă astăzi...*

„ 543 s'a tipărit: Februarie în loc de *Februarie*.

Apoi în *Note* d-l I. Crețu repetă mereu cuvintele : „*pentru întâia oară*“. Acest *pentru* este o imitație după francezul : *pour* la première fois. În dreaptă și curată limbă remânească se zice : *întâia oară*, fără acel *pentru* de prisos. Chiar d-l Crețu zice așa în câteva locuri (I, 597, 599, 600), unde simțul limbii curate a eșit deasupra imitărilor străine în „limba păsărească“, de care se plângea Eminescu adeseori în articolele sale.

Să ni se ierte această cicăleală bătrânească !

G. T. Kirileanu

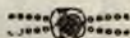
Despre poezia lui Eminescu „La Steaua“

În *Opera politică* a lui M. Eminescu editată de profesorul I. Crețu, este articolul din 18 Iunie 1883 privitor la descoperirea statuii lui Ștefan cel Mare în Iași, unde cetim aceste cuvinte :

„Tu, ale cărui raze ajung până la noi ca și acelea ale unui soare ce de mult s'a stins, dar a cărui lumină călătorește încă mii de ani prin univers după stingerea lui; tu, care însuși nemuritor, ai crezut în nemurire și, lumină din lumină, ai crezut în Dumnezeu luminii“...

În această înălțătoare evocare avem miezul poeziei „La Steaua“, despre care editorii poeziilor lui Eminescu n'au făcut până acum amintire.

G. T. K.

Din manuscrisele lui Eminescu

Când Mohamet al II-lea, soarele roșu al deșerturilor, răsări deasupra lumii, Românii erau în culmea epocii lor eroice. Și precum soarele, răsărind din noaptea timpurilor, atinge și aprinde întâi vârfurile munților celor mai înalți, astfel Carpații, născători ai riurilor și ai poporului nostru, se desemnă în toată uriașa lor mărime în fața soarelui ce răsărea.

Acad. Rom. ms. 2267 f. 105.

Carpații rădică seninele frunți

Și zare de focuri s'arată pe munți.

Acad. Rom. ms. 2270 f. 66

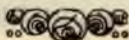
Este muntele, tată al riurilor și al poporului românesc.

Acad. Rom. ms. 2275 f. 46

Dacă alte popoare s'au îndreptat în calea lor istorică după constelații luminătoare de stepe, poporul românesc au fost călăuzit de riuri.

Acad. Rom. ms. 2276 f. 211

Pentru conformitate, G. T. K.

Multe și mărunte...

Teodor Nica (*10 Febr. 1846; † 1930). — Fiul marelui industriaș și filantrop brașovean *Gheorghe Nica-Nichifor*, ctitor al bisericii Sf. Adormiri și „școalei naționale” din Brașov-Cetate și primul inspector al acestor școli

TEODOR NICA

(*1792; † 1870). Membru al „Companiei Literare a junilor studioși dela gimnaziile din Brașov”, în 1862-63, în care a compus lucrarea: „O căutătură

fugitivă asupra biografiei lui Petru Rareș”.

La Viena a fost unul dintre cei mai activi membri ai „Societății Literare Științifice” și a stat în fruntea comisiunii instituite de această societate în 1869 pentru unificarea ei. Slavici ne informează că „Eminescu vorbea cu însuflețire despre el” (Em. Om.). Stabilit în țară a devenit un avocat de frunte și s'a alăturat grupării lui T. Maiorescu, devenind un fruntaș de seamă al partidului conservator junimist. A fost

Amicului meu

Alin Muresianu

spre aducere-ani.

Nica

și director în Ministerul Cultelor pe timpul ministeriatului lui Maiorescu. Financiar cu autoritate, fu mai mult timp și director la Banca Națională. Fiind căsătorit cu o Engleză, s'a mutat în 1819 la Londra, unde a murit în 1930. A fost prieten cu Maiorescu, Carp, Marghiloman etc. Membru marcant în „Junimea” de la Iași.

Aurel A. Mureșianu

„Eminescu și sexul frumos”. — Veronica Micle îi declara: „tu es și charmant en tête à tête” (v. Leca Morariu, *Eminescu și Veronica Micle* 1939, 13). Iar T. V. Ștefanelli (*Amintiri despre Eminescu* 1914, capitolul *Eminescu și sexul frumos*) ne întregeste informația, ducându-ne în fața *Elizei* dela Viena (1870) — cu mărturii ca următoarele: „Aceasta a fost întâia dată când am fost cu Eminescu în societate de dame și am observat purtarea sa manierată față de ele” (pag. 81); și: „a fost întâia oară când l-am văzut în societate de dame și am observat cât de drăguț știa să se poarte cu ele” (pg. 88).

O. L. M.

Dumitru Sfura. — Se știe că Eminescu cânta bucuroș versurile ¹⁾ lui D. Sfura, *Mai turnați-mi încodată*. Versurile acestea le găesc, publicate postum, în „Foaia pentru minte” din Brașov, an. 1860, N-rul 30 (pag. 232). din 19 Iulie.

* * *

Alecsandri — Vegezzi Ruscala. — În articolul meu despre Eufrosina Popescu ²⁾ am indicat o influență a lui V. Alecsandri într'un vers de Eminescu. Poezia aceea, *Surorile*, făurită de Alecsandri pentru G. Vegezzi Ruscala ³⁾ și C. Nigra, a fost analizată de acela. Analiza se află și'n „Foaia pentru minte” 1858 Nr. 35 (*Paralelismu italo-romanu*) pag. 219 și 1859 pag. 13.

Gh. Bogdan-Dulcă ⁴⁾

Bucoveneni pela cele școli transilvane. — Întregindu-ne știrile (vezi Buletin. „Mihai Eminescu” An. III 1932, 62, artic. *Eminescu și Epaminonda Bucevschi*) despre drumurile elevilor români bucovineni (între cari și Eminescu), refugiați pe la cele licee transilvane, în special știrea „despre un Ciupercovici”, — reținem din documentatul Corneliu Gheorghian, *Bucovina în pictură: Epaminonda A. Bucevschi* 1935, 10 următoarele: „în toamna lui 1860 Epaminonda părăsește Bucovina din cauza urgiei profesorilor germani, pentru a continua, ca mulți alți bucovineni în vremea aceea, liceul în Ardeal”; și apoi nota: „Sora pictorului, Veronica Sorocean, îmi povestea cu mult haz cum fratele ei Epaminonda și tânărul Mihai Ciupercovici, fiul parohului Vasile Ciupercovici din Părteștii-de-Jos, au fost trimiși cu unchiul Mandachi Bucevschi (un om înalt cât un munte) în Ardeal, pentru a fi înscriși în vreun

1) Cf. Buletinul «Mihai Eminescu» An. V 1934, 17.

2) Cf. Bulet. «Mihai Eminescu» An. III 1932, 109-116.

3) Cf. și T. Onciulescu, G. VEGEZZI-RUSCALLA E I ROMENI 1940, 46.

4) Note salvate în mapă redacției noastre.

liceu. După câțeva hoinăreală ardeleană, dâșșii s'au întors la Iliești fără de nicio ispravă. Preotul Dimitrie Bucevski, tatăl lui Epaminonda, grozav de infuriat, i-a trimis imediat înapoi și atunci unchiul Mandachi i-o fi dus la Beiuș“.

L. M.

* * *

Eminescu, Român de pretutindeni. — Nesățios colindător al pământului românesc — Eminescu trebuie urmărit în toate iureșurile sale turistice. M. Sadoveanu (v. *Foi de toamnă* 1921, 198-199), îi vădia urma la Vatra-Moldoviței (?), iar Artur Gorovei (vezi D. Furtună în „Făt-frumos“ 1941, 73), la Mănăstirea Râșca, în 1876.

* * *

Ediție ieftină! — Și rămâi uimit cât de ieftină — dată fiind firma!.. — când în Eminescu, *Scrieri politice*, comentate de D. Murărașu, Ed. III-a Craiova, citești: „Trei din articolele din această colecție au fost reproduse după ediția Scurtu, deoarece *Curierul de Iași* în care au apărut nu se găsește în bibliotecile din București“ (pag. 66)!!!

* * *

Aceeași tradițională dezorientare!... — Firește și în domeniul Eminescu! D-l Basil Munteanu, în *Panorama de la littérature roumaine contemporaine* 1938, 29 crede că izvor de orientare pentru viața și opera lui Eminescu poate fi... G. Călinescu, iar pentru arta lui Eminescu — „D. Caracostea și Tudor Vianu!“

— Altul..., și care altul decât acelaș Ion Sân-Giorgiu (*Eminescu și eminescologii* în „Curentul literar“ Nr. 161 din 8 Martie 1941) ne asigură că pentru Eminescu: „astăzi au început să apară... ediții monumentale“, ca „cea a lui I. D. Mazilu“ — desgolită în toată nemernicia ei, recentisim, de temeinicul I. E. Torouțiu în „Convorbiri literare“ 1941! Altă Sân-Giorgiadă (ibidem): „D. Caracostea a pus pentru întâia oară în critica eminesciană problema stilului și a limbii poetice. D-sa a făcut însfârșit dreptate poetului, oprindu-se asupra fiecărui detaliu stilistic“... etc. etc.

L. M.

Dragă recunoștință distinșilor cărturari Nemțeni
G. T. Kirileanu și C. Turcu
pentru devotamentul dovedit la tipărirea acestei fascicule
a Buletinului „Mihai Eminescu“ în pribegie!...

Acoperirea cheltuelilor de tipar pentru acest număr al Buletinului Mihai Eminescu, se datorește Domnilor G. D. Lalu, C. Vorel și G. T. Kirileanu — toți din Piatra-Neamț.

ERRATA :

În pagina 11, rândul 30, citește : „Dar ȋngerii nu apar numai ȋnchipuirii...”

”	”	21,	”	27,	”	Schmerzliche, ȋn loc de Schmertzliche
”	”	21,	”	36,	”	kranz, ȋn loc de Kranz
”	”	21,	”	39 și 40	”	Misstrauen, ȋn loc de Mistrauen
”	”	22,	”	6	”	liegt... ȋn loc de ȋegt.
”	”	22,	”	11	”	niemals, ȋn loc de niemals
”	”	22,	”	29	”	wissenschaftlich, ȋn loc de wissentschaftlich
”	”	22,	”	37	”	finde, ȋn loc de fiinde
”	”	23,	”	1	”	dass, ȋn loc de das
”	”	23,	”	11	”	wo, ȋn loc de vo

21 JUN. 1941

PREȚUL 50 LEI